

به نام خدا

اظهار نظر کارشناسی درباره:
«طرح اصلاح ماده (۵) قانون بیمه‌های اجتماعی کارگران ساختمانی»
(اعاده شده شورای نگهبان)

حسین محمدی، علی صابری دمنه^۱، مهدی عبدالملکی^۲

مقدمه

طرح «اصلاح ماده (۵) قانون بیمه‌های اجتماعی کارگران ساختمانی» که در ابتدا طرح «اصلاح قانون بیمه کارگران ساختمانی» نام داشت، با هدف اصلاح سازوکار محاسبه حق بیمه کارفرمایان و همچنین افزایش اعتبارات برای تحقق این قانون و بیمه تمامی کارگران ساختمانی در تاریخ ۱۴۰۱/۹/۶ به تصویب مجلس شورای اسلامی رسید. مصوبه مذکور پس از ارسال به شورای نگهبان با ایراد شورای محترم نگهبان مواجه گردید. کمیسیون اجتماعی مجلس شورای اسلامی در راستای رفع ایراد شورای نگهبان در تاریخ ۱۴۰۱/۱۱/۲ طرح مذکور را با اصلاحاتی به تصویب رساند که در ادامه مورد بررسی قرار خواهد گرفت.

تبیین ایراد شورای نگهبان

شورای نگهبان در تنها ایراد خود در رابطه با طرح اصلاح ماده (۵) قانون بیمه‌های اجتماعی کارگران ساختمانی مقرر نموده است: «اطلاق حکم الزام به پرداخت سهم کارفرما نسبت به افراد ناتوان مالی تحت پوشش نهادهای حمایتی، خلاف موازین شرع شناخته شد». در واقع شورای نگهبان اطلاق مصوبه مجلس مبنی بر مکلف نمودن کلیه کارفرمایان شهری و روستایی به پرداخت حق بیمه سهم کارفرما و در بر گرفتن حکم این مصوبه نسبت به کارفرمایانی که از نظر مالی ناتوان هستند و خود تحت پوشش نهادهای حمایتی کمیته امداد امام خمینی (ره) و سازمان بهزیستی هستند، واجد اشکال شرعی دانسته است. به عبارت دیگر برخی از کارفرمایان که خود تحت پوشش نهادهای حمایتی هستند و با کمک خیران اقدام به اخذ پروانه و شروع به ساخت مسکن برای خود می‌کنند، الزام مذکور در این مصوبه سبب عسر و حرج برای این دسته از کارفرمایان می‌شود و ممکن است ناتوان از ساخت خود شوند.

کمیسیون اجتماعی مجلس شورای اسلامی به منظور رفع ایراد شورای نگهبان یک تبصره به شرح زیر به مصوبه مجلس الحاق نمود: «افراد ناتوان مالی تحت پوشش کمیته امداد امام خمینی (ره) و سازمان بهزیستی کشور که شخصاً متقاضی پروانه ساختمانی و ساخت و ساز اعم از احداث یا تجدید بنا موضوع این قانون هستند، تا ۵۵ متر مربع از پرداخت حق بیمه سهم کارفرما معاف می‌باشند و در ساخت و سازهای شهری به میزان مازاد بر ۵۵ متر مربع تا ۱۰۰ متر مربع برای

مخصوص سخن علنی

مشخصات طرح

دوره یازدهم - سال دوم

شماره ثبت:

۲۳۹

شماره چاپ:

تاریخ چاپ:

دفتر مطالعات حقوقی

مشخصات گزارش

شماره مسلسل:

۲۴۰۱۸۵۱۴-۱

تاریخ انتشار:

۱۴۰۱/۱۱/۴

۱. تهیه و تدوین
۲. ناظر علمی

هر متر مربع زیربنا یا توسعه بنا نسبت به سطح زیربنای توسعه یافته، معادل دو درصد (۲٪) و مازاد بر ۱۰۰ متر مربع همانند سایر مناطق شهری موضوع این قانون (معادل چهار درصد (۴٪) حداقل دستمزد ماهانه همان سال) مکلف به پرداخت حق بیمه سهم کارفرمایی کارگران ساختمانی می‌باشند. آیین‌نامه اجرایی این تبصره در خصوص نحوه شناسایی اشخاص موضوع این تبصره بر اساس سطح درآمد و دارایی آنها توسط وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی با همکاری کمیته امداد امام خمینی (ره) تهیه و حداکثر ظرف مدت سه ماه از تاریخ لازم‌الاجرا شدن این قانون به تصویب هیئت وزیران می‌رسد. با توجه به این مصوبه به نظر می‌رسد ایراد شرعی شورای نگهبان رفع شده است؛ زیرا مطابق اصلاح صورت گرفته، کارفرمایان ناتوان مالی تحت پوشش کمیته امداد امام خمینی (ره) و سازمان بهزیستی در ساخت و سازه‌های زیر ۵۵ متر مربع در احداث یا تجدیدبنا از پرداخت حق بیمه سهم کارفرما معاف شده‌اند؛ لذا عسر و حرجی که برای این دسته از کارفرمایان در مصوبه قبلی مجلس ایجاد می‌شد و به سبب آن شورای نگهبان نسبت به مصوبه مجلس ایراد گرفته بود، مرتفع شده است.

مغایرت با اصل (۷۵) قانون اساسی

در مصوبه کمیسیون اگرچه ایراد شرعی شورای نگهبان مرتفع شده است، اما به نظر می‌رسد مصوبه کمیسیون دارای بار مالی خواهد بود؛ زیرا بر اساس مصوبه کمیسیون یک معافیت و تخفیف جدید برای پرداخت حق بیمه سهم کارفرما ایجاد شده است و مطابق آن در مواردی که کارفرما به عنوان فرد ناتوان مالی تحت پوشش کمیته امداد امام خمینی (ره) و سازمان بهزیستی بر اساس آیین‌نامه شناسایی شود، در ساخت و سازه‌های تا سقف ۵۵ متر مربع از پرداخت حق بیمه سهم کارفرما معاف شده است و در ساخت و سازه‌های شهری مازاد بر ۵۵ متر مربع تا ۱۰۰ متر مربع نیز از تخفیف بهره‌مند خواهد شد. از طرف دیگر در مصوبه کمیسیون مشخص نشده است در این موارد که معافیت و تخفیف برای پرداخت حق بیمه سهم کارفرما در نظر گرفته شده است مبالغ این معافیت‌ها و تخفیف‌ها از چه طریقی تأمین خواهد شد. با توجه به این توضیحات به نظر می‌رسد مصوبه کمیسیون دارای بار مالی خواهد بود و طریقی تأمین هزینه جدید نیز در آن معلوم نشده است، بنابراین مغایر اصل (۷۵) قانون اساسی به نظر می‌رسد؛ لذا پیشنهاد می‌گردد مصوبه کمیسیون با رعایت تشریفات مندرج در قانون آیین‌نامه داخلی مجلس شورای اسلامی برای پیش‌بینی طریقی تأمین هزینه و بررسی بیشتر به کمیسیون اعاده گردد.

نتیجه‌گیری

با عنایت به توضیحات فوق‌الذکر، مصوبه کمیسیون اجتماعی مجلس شورای اسلامی اگرچه رافع ایراد شرعی شورای نگهبان به نظر می‌رسد؛ لکن به دلیل اضافه نمودن برخی از معافیت‌ها و تخفیف‌ها برای افراد ناتوان مالی تحت پوشش کمیته امداد امام خمینی (ره) و سازمان بهزیستی کشور در پرداخت حق بیمه سهم کارفرما و عدم پیش‌بینی طریقی تأمین هزینه جدید ایجاد شده در کمیسیون، مغایر با اصل (۷۵) قانون اساسی به نظر می‌رسد. لذا پیشنهاد می‌گردد با رعایت تشریفات مندرج در قانون آیین‌نامه داخلی مجلس شورای اسلامی مصوبه کمیسیون برای پیش‌بینی طریقی تأمین هزینه مذکور و بررسی بیشتر به کمیسیون اعاده گردد.

شماره مواد	موافق	مخالف	ارجاع به کمیسیون	موافق به شرط اصلاح
ماده واحده			✓	

شماره مواد	مصوبه کمیسیون جهت رفع ایرادات	موافق	مخالف	ارجاع به کمیسیون	موافق به شرط اصلاح	اظهار نظر کارشناسی	متن اصلاحی
ماده واحده	<p>یک تبصره به عنوان «تبصره ۲» به شرح زیر به ماده واحده اضافه و عنوان «تبصره (۲)» به «تبصره (۳)» اصلاح شد:</p> <p>تبصره ۲- افراد ناتوان مالی تحت پوشش کمیته امداد امام خمینی(ره) و سازمان بهزیستی کشور که شخصاً متقاضی پروانه ساختمانی و ساخت و ساز اعم از احداث یا تجدید بنا موضوع این قانون هستند، تا ۵۵ متر مربع از پرداخت حق بیمه سهم کارفرما معاف می‌باشند و در ساخت و سازهای شهری به میزان ملازاد بر ۵۵ متر مربع تا ۱۰۰ متر مربع برای هر متر مربع زیربنا یا توسعه بنا نسبت به سطح زیربنای توسعه یافته، معادل دو درصد (۲٪) و ملازاد بر ۱۰۰ متر مربع همانند سایر مناطق شهری موضوع این قانون (معادل چهار درصد (۴٪) حداقل دستمزد ماهانه همان سال) مکلف به پرداخت حق بیمه سهم کارفرمایی کارگران ساختمانی می‌باشند. آیین‌نامه اجرایی این تبصره در خصوص نحوه شناسایی اشخاص موضوع این تبصره بر اساس سطح درآمد و دارایی آنها توسط وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی با همکاری کمیته امداد امام خمینی(ره) تهیه و حداکثر ظرف مدت سه ماه از تاریخ لازم‌الاجرا شدن این قانون به تصویب هیئت وزیران می‌رسد</p>			✓		<p>با توجه به این مصوبه به نظر می‌رسد ایراد شرعی شورای نگهبان رفع شده است؛ زیرا مطابق اصلاح صورت گرفته، کارفرمایان ناتوان مالی تحت پوشش کمیته امداد امام خمینی(ره) و سازمان بهزیستی در ساخت و سازهای زیر ۵۵ متر مربع در احداث یا تجدید بنا از پرداخت حق بیمه سهم کارفرما معاف شده‌اند؛ لذا عسر و حرجی که برای این دسته از کارفرمایان در مصوبه قبلی مجلس ایجاد می‌شد و به سبب آن شورای نگهبان نسبت به مصوبه مجلس ایراد گرفته بود، مرتفع شده است.</p> <p>اما با توجه به اینکه مصوبه کمیسیون دارای بار مالی خواهد بود و طریق تأمین هزینه جدید نیز در آن معلوم نشده است، بنابراین مغایر اصل (۷۵) قانون اساسی به نظر می‌رسد؛ لذا پیشنهاد می‌گردد مصوبه کمیسیون با رعایت تشریفات مندرج در قانون آیین‌نامه داخلی مجلس شورای اسلامی برای پیش‌بینی طریق تأمین هزینه و بررسی بیشتر به کمیسیون اعاده گردد.</p>	